

Parker J. Palmer

*Lasă-ți viața
să vorbească!*

 CUM SĂ ASCULȚI
DE GLASUL VOCAȚIEI

Traducere din limba engleză:

DANA DOBRE

 ACT și Politon

2016

 CUPRINS

Mulțumiri.....	11
CAPITOLUL I	
Să-ți ascuți viața.....	17
CAPITOLUL II	
Acum devin eu însumi.....	29
CAPITOLUL III	
Atunci când un drum se înfundă.....	67
CAPITOLUL IV	
Până jos.....	93
CAPITOLUL V	
Să te conduci din interior.....	117
CAPITOLUL VI	
Există un anotimp.....	147
Despre autor.....	167
Note.....	171

Să-ți ascuți viața

Atunci când râul este înghețat, întrebă-mă
despre greșelile pe care le-am făcut. Întrebă-mă dacă
ceea ce am făcut este viața mea. Alții mi-au intrat
încet în gânduri, iar unii au încercat să m-ajute
sau să-mi facă rău: întrebă-mă cât a contat
dragostea sau ura lor cea mai puternică.

Voi asculta la ce ai de spus.
Tu și eu ne putem întoarce să privim
la râul tăcut și să așteptăm. Știm,
curentul este acolo, ascuns; și se duce
și se-ntoarce cale lungă,
păstrându-și neclintirea chiar sub ochii noștri.
Ceea ce spune râul e ceea ce spun și eu.

– *Întrebă-mă*, William Stafford⁶

„Întreabă-mă dacă ceea ce am făcut este viața mea.” Pentru unii, aceste cuvinte nu vor avea niciun sens, nu vor fi nimic mai mult decât jocul unui poet cu limbajul și logica. Bineînțeles că ceea ce am făcut este viața mea! Cu ce altceva ar trebui s-o compar?

Dar pentru alții, iar eu sunt unul dintre ei, cuvintele poetului vor fi bine țintite, penetrante și neliniștitoare. Ele îmi reamintesc de momentele când mi-e clar – dacă am ochi să văd – că viața pe care o trăiesc nu e aceeași cu viața care vrea să trăiască în mine. În acele momente îmi întrezăresc adevărata viață, o viață ascunsă precum râul de sub gheață. Și, în asentimentul poetului, mă-ntreb: Ce sunt eu menit să fac? Cine sunt eu menit să fiu?

Aveam puțin peste treizeci de ani când am început să mă trezesc, la propriu, punându-mi întrebări despre vocația mea. După toate aparențele, lucrurile mergeau bine, dar sufletului nu-i prea pasă de aparențe. Căutând o cale mai plină de semnificație decât acumularea de avere, deținerea puterii, câștigarea competiției sau asigurarea unei cariere, începusem să înțeleg că este într-adevăr posibil să trăiești o viață care nu îți aparține. Temându-mă că asta și făceam – dar nesigur în legătură cu viața mai profundă și mai adevărată pe care o simțeam înăuntrul meu, nesigur dacă era reală, demnă de încredere sau

tangibilă – mă trezeam brusc în toiul nopții și mă uitam țintă la tavan, ore întregi.

Apoi am dat peste vechea zicală a quakerilor: „Lasă-ți viața să vorbească.” Cuvintele acelea mi s-au părut încurajatoare și credeam că am înțeles ce vor să spună: „Lasă cele mai înalte adevăruri și valori să te ghideze. Ridică-te, în tot ceea ce faci, la înălțimea acelor standarde exigente.” Deoarece pe atunci aveam eroi care păreau să facă exact acest lucru, îndemnul respectiv avea o însemnătate întruchipată pentru mine – însemna să trăiesc o viață precum cea a lui Martin Luther King Jr., Rosa Parks*, Mahatma Gandhi sau Dorothy Day**, o viață dedicată unui scop înalt.

Așa că mi-am aliniat cele mai alese idealuri și am pornit să le ating. Rezultatele erau rareori admirabile, adesea demne de luat în râs și câteodată grotești. Dar întotdeauna erau ireale, o deformare a adevăratului meu sine – așa cum se întâmplă atunci când trăiești din

---

* Rosa Louise Parks (1913–2005), militantă pentru drepturile omului. A devenit un simbol al mișcării de rezistență a populației afro-americane în fața segregării rasiale, după ce a fost arestată în 1955 deoarece a refuzat să cedeze locul unui alb în autobuz. (n.red.)

** Dorothy Day (1897–1980), jurnalistă și militantă catolică americană, celebră pentru apărarea unor cauze precum dreptatea socială, ajutorul acordat săracilor și persoanelor fără adăpost etc. (n.red.)

exterior spre interior, și nu din interior spre exterior. Pur și simplu găsisem o cale „nobilă” de a trăi o viață care nu era a mea, o viață petrecută imitând eroi, în loc să-mi ascult inima.

Astăzi, la vreo treizeci de ani de atunci, „Lasă-ți viața să vorbească” înseamnă altceva pentru mine, are un înțeles fidel atât ambiguității acelor cuvinte, cât și complexității propriiei mele experiențe: „Înainte să-i spui vieții tale ce intenționezi să faci cu ea, ascultă ce intenționează ea să facă cu tine. Înainte să-i spui vieții la înălțimea căror valori și adevăruri te-ai hotărât să te ridici, lasă viața să-ți spună ce adevăruri întruchipezi tu, ce valori reprezintă.”

Felul în care am înțeles în tinerețe zicala „Lasă-ți viața să vorbească” m-a condus spre a invoca cele mai înalte valori pe care mi le puteam imagina și apoi spre a încerca să-mi conformez viața la ele, indiferent dacă îmi aparțineau sau nu. Dacă vi se pare că asta și *trebuie* să facem în privința valorilor, este din cauză că, adesea, așa suntem învățați. Printre noi există un tip simplist de moralism care vrea să reducă viața etică la întocmirea unei liste verificate și răsverificate – comparând-o, eventual, cu indexul unor bestselleruri despre virtuți – și apoi la a te strădui din răspuțeri să nu fii un om rău, ci unul cumsecade.

S-ar putea să existe momente în viață când suntem atât de neformați, încât avem nevoie să folosim valorile ca pe un exoschelet, care să ne țină ca să nu ne prăbușim. Dar ceva este profund în neregulă, dacă astfel de momente apar frecvent la maturitate. Încercarea de a trăi viața altuia sau de a trăi după o normă abstractă va eșua invariabil – și ar putea face chiar mult rău.

Vocația, așa cum o căutam eu, devine un act de voință, o hotărâre îndârjită că propria viață va merge pe un drum sau altul, indiferent dacă vrea sau nu. Dacă sinele este dominat de păcat și doar constrâns se va pleca în fața adevărului și bunătății, atunci acest mod de abordare a vocației capătă înțeles. Dar dacă sinele caută nu patologie, ci plenitudine, așa cum cred eu că se întâmplă, atunci urmărirea voită a vocației este un act de violență îndreptată împotriva noastră – violență în numele unei viziuni care, oricât de înaltă ar fi, este forțată asupra sinelui dinspre exterior, și nu crescută din interior. Adevăratul sine, odată siluit, ni se va împotrivi întotdeauna, uneori cu un preț enorm, ținându-ne viețile în așteptare, până îi vom cinsti adevărul.

Vocația nu vine din voință. Ea vine din ascultare. Trebuie să-mi ascult viața și să încerc să înțeleg despre ce este vorba cu adevărat – ceva destul de diferit de ceea ce

mi-ar plăcea mie să fie – sau viața mea nu va reprezenta niciodată nimic real în lume, indiferent cât de sincere ar fi intențiile mele.

Această perspectivă este ascunsă în însuși cuvântul *vocație*, care își are rădăcina în termenul latinesc pentru „voce”. Vocația nu reprezintă un țel pe care-l urmăresc. Reprezintă o chemare pe care o aud. Înainte să-i pot spune vieții ce vreau să fac cu ea, trebuie s-o ascult când ea îmi spune cine sunt eu. Trebuie să ascult de adevărurile și valorile din centrul propriei mele identități, nu de standardele după care *ar trebui* să trăiesc – ci de standardele după care n-am cum să nu trăiesc, dacă-mi trăiesc propria-mi viață.

În spatele acestei înțelegeri a vocației se află un adevăr pe care egoul nu vrea să-l audă, deoarece îi amenință teritoriul: toată lumea are o viață care este diferită de cea a „eu”-lui conștiinței zilnice, o viață ce încearcă să trăiască prin „eu”-l care-i este potir. Poetul știe acest lucru și tot asta ne învață și fiecare tradiție a înțelepciunii: există o prăpastie între modul în care egoul meu vrea să mă identifice, cu măștile sale de protecție și ficțiunile ce-și servesc propriile interese, și adevăratul meu sine.

E nevoie de timp și de o experiență solidă pentru a simți diferența dintre cele două – pentru a simți că,

dincolo de suprafața experienței pe care o numesc viața mea, curge o viață mai profundă și mai adevărată ce așteaptă să fie recunoscută. Fie și numai acest lucru face ca sfatul „Lasă-ți viața să vorbească” să fie dificil de urmat. Dificultatea constă în faptul că, din primele zile de școală, suntem învățați să ascultăm de oricine și de orice, numai de noi înșine nu, să deprindem viața de la oamenii și figurile de autoritate din jurul nostru.

Coordonez uneori retrageri spirituale și, din când în când, participanții îmi arată notițele luate pe parcursul timpului petrecut acolo. Tiparul este aproape universal: oamenii își notează pe larg lucrurile spuse de coordonator și, câteodată, cuvintele unor anumite persoane înțelepte din grup, dar foarte rar își notează ceea ce spun ei înșiși, ba chiar niciodată. Ascultăm sfaturi venite din toate părțile, mai puțin din interiorul nostru.

Îi îndemn pe participanții la retrageri spirituale să-și schimbe modul de luare a notițelor, deoarece cuvintele pe care le rostim conțin adesea sfaturi pe care încercăm să ni le dăm nouă înșine. În cultura noastră avem o concepție ciudată, și anume că doar pentru că am spus ceva, am și înțeles ce înseamnă! Dar cel mai adesea nu înțelegem – mai ales atunci când vorbele provin dintr-un loc mai adânc decât cel al intelectului sau egoului, atunci

când rostim acele cuvinte pline de bunătate ce ies la suprafață când învățătorul lăuntric se simte în siguranță suficient de mult pentru a-și spune adevărul. În acele clipe, trebuie să ascultăm la ce ne spun viețile noastre și să luăm notițe, altfel ne vom uita propriul adevăr sau vom nega că l-am auzit vreodată.

Bineînțeles că viețile noastre nu comunică numai prin limbajul verbal. Ele vorbesc prin felul în care acționăm și reacționăm, prin intuițiile și instinctele noastre, prin sentimentele și stările noastre fizice, poate chiar mai profund decât prin cuvintele noastre. Suntem precum plantele, plini de tropisme care ne atrag către anumite experiențe și ne fac să le respingem pe altele. Dacă învățăm să ne interpretăm răspunsurile la propria experiență – un text pe care-l scriem inconștient în fiecare zi petrecută pe Pământ –, vom primi îndrumarea de care avem nevoie pentru a trăi o viață mai autentică.

Dar dacă îmi voi lăsa viața să vorbească despre lucruri pe care vreau să le aud, despre lucruri pe care le-aș spune bucuros și altora, trebuie s-o las să vorbească și despre lucruri pe care nu vreau să le aud și nu le-aș spune nimănui, niciodată! Viața mea nu este reprezentată numai de punctele mele forte și de virtuțile mele; ea este reprezentată și de punctele mele slabe și de limitele mele,

de greșelile și de umbra mea. O dimensiune inevitabilă, deși adesea ignorată, a căutării „plenitudinii” este aceea că trebuie să îmbrățișăm și ce nu ne place sau ni se pare rușinos cu privire la propria persoană, deopotrivă cu lucrurile pentru care suntem încrezători și mândri. De aceea spune poetul „întrebă-mă despre greșelile pe care le-am făcut”.

În capitolele următoare vorbesc adesea despre greșelile mele – despre alegerile greșite pe care le-am făcut, despre interpretările mele greșite asupra propriei realități –, deoarece în aceste momente stau ascunse indicii importante pentru vocația mea. Nu mă simt deprimat din pricina greșelilor mele, nu mai mult decât se simte poetul, deși regret durerea pe care, câteodată, au pricinuit-o altora. Viețile noastre sunt „experimente cu adevărul” (ca să împrumut subtitlul autobiografiei lui Gandhi), iar într-un experiment, rezultatele negative sunt cel puțin la fel de importante ca și succesele⁷. Habar n-am cum aș fi învățat adevărul despre mine însumi și chemarea mea, fără greșelile pe care le-am făcut, deși judecând astfel, ar fi trebuit să scriu o carte mult mai lungă!

Cum ar trebui să ne ascultăm viețile este o întrebare ce merită explorată. În cultura noastră avem tendința de a strânge informații pe căi ce nu funcționează foarte bine

atunci când sursa este sufletul omului: sufletul nu răspunde la citații și interogatorii. În cel mai bun caz, va sta la bară numai cât să invoce cel de-al Cincilea Amendament*. În cel mai rău caz, se va sustrage justiției și nimeni nu va mai auzi vreodată de el. Sufletul își spune adevărul numai în împrejurări liniștite, ospitaliere și de încredere.

Sufletul este asemenea unui animal sălbatic – dur, rezistent, inteligent, independent și, totodată, extrem de timid. Dacă vrem să vedem un animal sălbatic, ultimul lucru pe care ar trebui să-l facem ar fi să dăm buzna în pădure, strigând după făptura aceea să iasă la lumină. Dar dacă suntem dispuși să intrăm tiptil în pădure și să stăm așezați în liniște o oră sau două la rădăcina unui copac, animalul pe care-l așteptăm ar putea foarte bine să apară, iar noi vom zări cu coada ochiului prețioasa creatură pe care o căutam.

De aceea poemul de la începutul acestui capitol se termină în tăcere – și de aceea eu mă simt puțin rușinat că, spre sfârșitul acestui capitol, îl atrag pe cititor nu spre tăcere, ci spre discurs, pagini întregi de discurs! Sper ca

---

* Este vorba despre cel de-al Cincilea Amendament la Constituția Statelor Unite ale Americii, ce garantează dreptul inculpatului de a nu depune mărturie împotriva propriei persoane și de a nu răspunde la întrebări ce l-ar putea incrimina. (n.red.)

discursul meu să fie fidel celor auzite, în tăcere, de la sufletul meu. Și mai sper ca cititorul care se apleacă asupra acestei cărți să poată auzi tăcerea care ne înconjoară întotdeauna atunci când scriem sau citim cuvinte. Este o tăcere care ne invită mereu să deslușim sensul vieților noastre – și ne reamintește mereu de profunzimi ale sensului pe care cuvintele nu le vor atinge niciodată.